

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikohtu Halduskolleegium
määrus
algtekst
RT III 2000, 1, 1

3-3-1-46-99 Sigrid-Irene Henriksoni kassatsioonkaebuse läbivaatamine maa ostueesõigusega erastamise asjas

RIIGIKOHTU HALDUSKOLLEEGIUMI MäärUS
Eesti Vabariigi nimel
Tartus 6. detsembril 1999. a

3-3-1-46-99

Sigrid-Irene Henriksoni kassatsioonkaebuse läbivaatamine maa ostueesõigusega erastamise asjas.

Riigikohtu halduskolleegium koosseisus Tõnu Anton (eesistuja), Hele-Kai Rimmel ja Harri Salmann vaatas 25. novembril 1999. a avalikul kohtuistungil läbi Sigrid-Irene Henriksoni kassatsioonkaebuse Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi 13. septembri 1999. a otsuse peale haldusasjas nr II-3/198/99.

Protsessiosalisena võttis istungist osa Sigrid-Irene Henrikson. Juures oli halduskolleegiumi sekretär Tiiu Varend.

Kihelkonna Küla Rahvasaadikute Nõukogu 16. juuli 1990. a. otsusega otsustati kooskõlas Eesti NSV taluseaduse §-ga 10 taastada ja registreerida Oju külas asuv Mäeotsa talu Sigrid Henriksoni nimele ning saata maa eralduse materjalid edasiseks vormistamiseks Saare Maa-ametile.

ÕVVTK Saare maakonnakomisjoni 16. detsembri 1994. a otsusega nr 11/124 tunnistati Endel Lepik maareformi õigustatud subjektiks Kihelkonna vallas Oju külas asunud Oju talu nr A-6, kinnistu nr 4263 pindalaga 42,98 ha maa suhtes. E. Lepik taotleb maa tagastamist.

Kihelkonna Vallavalitsuse 9. augusti 1996. a korraldusega nr 234 «Oju küla Mäeotsa talu maa ostueesõigusega erastamise võimalikkuse kohta» otsustati maareformi seaduse §-de 6 ja 8 alusel alustada Mäeotsa talumaa erastamise toiminguid. Korralduses märgiti, et Mäeotsa talu maad on eraldatud Eesti NSV taluseaduse alusel Kihelkonna Küla RSN TK 16. juuli 1990. a otsusega Sigrid-Irene Henriksonile ja talumaa asub osaliselt endise Oju A-6 talu maadel.

Kihelkonna Vallavalitsuse 28. detsembri 1998. a korraldusega nr 358 otsustati ostueesõigusega erastada S.-I. Henriksonile Oju küla Mäeotsa maaüksus suurusega 44,4 ha. Korralduses märgiti, et kooskõlas Eesti NSV taluseadusega on Kihelkonna Küla RSN 16. juuli 1990. a otsusega S.-I. Henriksonile eraldatud alaliseks kasutamiseks 44,4 ha maad Mäeotsa talu taastamiseks ja selle talumaa ostueesõigusega erastamise võimalikkuse kohta on antud Kihelkonna Vallavalitsuse 9. augusti 1996. a korraldus nr 234. Korralduse õigusliku alusena märgiti maareformi seaduse § 21 lg 1, § 22 lg 1 ja § 23.

23. veebruaril 1999. a esitas Mihkel Tuus E. Lepiku huvides kaebuse Saare Maakohtu halduskohtunikule, milles palus tunnistada Kihelkonna Vallavalitsuse 28. detsembri 1998. a korralduse nr 358 seadusevastaseks. Kaebuses leiti, et vaidlustatud korraldus rikub E. Lepiku õigusi, kuna muudab osa endise Oju talu maa tagastamise temale võimatuks. Maareformi seaduse § 6 lg 2 p 2 järgi ei kuulu tagastamisele maa, mis on Eesti NSV taluseaduse alusel seaduslikus korras antud teisele füüsilisele isikule põliseks (alaliseks) kasutamiseks. Kaebuses leiti, et S.-I. Henriksonile ei ole Eesti NSV taluseaduse alusel maad kasutusse antud, kuna Kihelkonna Küla RSN ei ole 16. juulil 1990. a sellist otsust teinud. Kihelkonna külanõukogu Oju külas kalurikolhoosi Saare Kalur maa äravõtmise ja S. Henriksonile Mäeotsa talu alla kasutamiseks andmise vormistamise toimikus asub kaks erinevat koopiat Kihelkonna Küla RSN 16. juuli 1990. a otsusest. Kaebaja leidis, et teine koopia on võltsing. Kaebaja leidis veel, et Kihelkonna Küla Rahvasaadikute Nõukogul ei olnud tollal kehtinud Eesti NSV kohaliku omavalitsuse aluste seaduse kohaselt õigust anda maad kasutusse. See õigus oli Eesti NSV taluseaduse § 11 lg 1 kohaselt kohaliku omavalitsuse organitel ning nendeks olid maakonnad, linnad ja vallad. Kuna S.-I. Henriksonile ei ole Eesti NSV taluseaduse alusel maad kasutusse antud, puudub tal õigus sellel alusel ostueesõigusega maad erastada. Vaidlustatud korraldus on vastuolus maareformi seaduse § 22 lg-ga 1.

Saare Maakohtu halduskohtuniku 10. mai 1999. a otsusega rahuldati kaebus, tunnistati Kihelkonna Vallavalitsuse 28. detsembri 1998. a korraldus nr 358 seadusevastaseks ning tehti vallavalitsusele ettepanek vaadata erastamise otsus uuesti läbi ja teha uus otsus. Halduskohtunik leidis, et Kihelkonna Vallavalitsuse 9. augusti 1996. a korraldusega nr 234 ei määratud, kas ja millises ulatuses jäävad endiste talude maad tagastamata omandireformi õigustatud subjektidele. Selle korralduse andmiseks puudus seaduslik alus ja kuna korraldus ei toonud E. Lepiku jaoks kaasa õiguslikke tagajärgi, siis ta seda korraldust ei vaidlustanud. Halduskohtunik tegi dokumentaalsete tõendite ja tunnistajate ütlustega kindlaks, et Kihelkonna Küla RSN

arutas 16. juulil 1990. a talude taastamise küsimust. S.-I. Henriksoni avalduse arutamisel võeti vastu otsus talu taastamise kohta, kuid talule maa eraldamise küsimust seal ei arutatud. Maa eraldamise materjalid otsustati saata vormistamiseks Saare Maa-ametile. Kohtunik leidis, et Ülemnõukogu 19. detsembri 1991. a otsuse Eesti Vabariigi maareformi seaduse rakendamise kohta punkti 2 alapunkti 6 järgi loetakse Eesti NSV taluseaduse alusel seaduslik korras antud maaks talumaad, mille põlise maakasutuse otsused on tehtud enne 1991. aasta 18. oktoobrit, olenemata sellest, kas maa on looduses eraldatud või mitte, samuti talud, millele maakasutuse vormistamise ajaks on kehtestatud korras antud ajutine maakasutusõigus, kui kõik vajalikud kooskõlastused on saadud enne 1991. aasta 18. oktoobrit. Antud juhul otsus maa põlisesse või ajutisse kasutusse andmise kohta puudub. Ka ei ole tõendatud, et 16. juuliks 1990. a oleks olnud kinnitatud plaan maaeralduse kohta, sest toimikus olev plaan kannab viimast kinnitamise kuupäeva 19. oktoober 1990. a. Maa asukoha ja ligikaudse suuruse kooskõlastamise lehel on Kihelkonna Küla RSN TK esimehe E. Heinmetsa 16. juuli 1990. a märkus, et sisuliselt on tegemist mitte vana talu tagastamise, vaid uue loomisega ja lõplik vormistamine peaks toimuma 1. jaanuaril 1992. a. Halduskohtunik leidis, et kuna külanõukogu ei ole maa kasutusse andmise otsust vastu võtnud ja ka arhiivimaterjalide hulgas ei ole originaalotsust maa eraldamise kohta, siis sellist otsust tehtud ei ole. Kuna nimetatud otsus puudub, ei saa S.-I. Henriksonile maad ostueesõigusega erastada kui isikule, kellele maa on antud põliseks kasutamiseks Eesti NSV taluseaduse alusel. Tal on õigus osta maad kui ehitise omanik.

S.-I. Henrikson ja Kihelkonna Vallavalitsus esitasid apellatsioonkaebused Tallinna Ringkonnakohtule, milles paluti tühistada halduskohtuniku otsus ja teha uus otsus, millega jätta M. Tuusi kaebus rahuldamata.

Vallavalitsuse kaebuses leiti, et M. Tuusi kaebuses vaidlustatakse sisuliselt Kihelkonna Küla RSN 16. juuli 1990. a otsust ja Kihelkonna Vallavalitsuse 9. augusti 1996. a korraldust nr 234, kuid nende vaidlustamise tähtaeg on möödunud, mistõttu nad on aegunud. Kaebuses leiti, et kohtult ei ole taotletud kaevatava haldusakti aluseks oleva üksikakti seadusevastaseks tunnistamist. Otsus S.-I. Henriksonile talu taastamiseks maa eraldamise kohta Eesti NSV taluseaduse alusel ei saanud rikkuda E. Lepiku subjektiivseid õigusi, mis tulenevad Eesti Vabariigi omandireformi aluste seadusest, sest seda seadust 1990. aastal veel polnud. Kihelkonna Küla RSN otsus 16. juulist 1990. a saab rikkuda vaid neid E. Lepiku õigusi, mis olid tal selle otsuse vastuvõtmise ajal. Eesti Vabariigi maareformiseaduse § 8 lg 1 ja Ülemnõukogu 19. detsembri 1991. a otsuse punkti 2 alapunkti 6 kohaselt loetakse taluseaduse alusel seaduslikult antud maaks talumaad, mille põlise maakasutuse otsused on tehtud enne 18. oktoobrit 1991. a, antud juhul tehti otsus aga 16. juulil 1990. a. Kohus on hinnanud tõendeid ühekülgsest ning eiranud õigusakti tõlgendamise loogilisi, teleoloogilisi jt põhimõtteid, mistõttu jõudis ebaõigele järeldusele, et Kihelkonna Küla RSN 16. juuli 1990. a. otsusega ei ole S.-I. Henriksonile maad kasutada antud Eesti NSV taluseaduse alusel ja seega puudub otsus.

Kihelkonna Küla RSN istungjärgu protokollil päevakorrapunkti 3 kohaselt arutati S.-I. Henriksoni avaldust Mäeotsa talu taastamiseks maa eraldamist ja võeti vastu otsus talu taastamise kohta. Selleks ajaks oli S.-I. Henriksonil, s.o 7. maist 1990. a Saare Maakonna maa kasutamise ja kaitse riikliku inspeksiooni inspektor H. Ellermaa kooskõlastus maa eraldamise kohta ning maa andmise ja äravõtmise projekt. Riiklik Projekteerimisinstituut Eesti Põllumajandusprojekt koostas märtsis 1990. a Maa-ameti tellimisel Kihelkonna külanõukogus Oju külas kalurikolhoosilt Saare Kalur maa äravõtmise ja Sigrid Henriksonile Mäeotsa talu alla kasutamiseks andmise vormistamise toimiku. Selles toimikus on S.-I. Henriksoni 23. märtsi 1989. a avaldus talumajapidamiseks maa eraldamise taotlusega Mäeotsa talumaa suuruses vastavalt juurdelisatud plaanile. Juurdelisatud plaanil on Mäeotsa talu praegustes piirides ja plaanil on Kihelkonna Küla RSN TK sekretäri 11. detsembri 1989. a kooskõlastus. Toimikus on öidendi maa-ala asukoha ja ligikaudse suuruse kohta, kus on kooskõlastused 7. detsembrist 1989. a kuni 16. juulini 1990. a. Kihelkonna Küla RSN TK esimees E. Heinmets andis 16. juulil 1990. a istungjärgul seisukoha, et eraldatud maa-ala piirid ei lange kokku endise talu piiridega, mistõttu on tema arvates tegemist uue talu rajamisega, mille lõplik vormistamine peaks toimuma 1. jaanuaril 1992. a. Kohtuotsuses on see seisukoht ära märgitud kui mittenoolev talu taastamiseks. Kohus jättis tähelepanuta, et see seisukoht ei ole kooskõlas Eesti NSV taluseaduse § 8 lg-ga 4, mille kohaselt on talu taastamisel õigus saada maad talu endisel territooriumil või sellega piirneval alal. S.-I. Henrikson oli talu taastaja. Kohus on leidnud ebaõigesti, et kuna 16. juulil 1990. a istungjärgul vastuvõetud otsuses, mis vormistati eraldi dokumendina ajalisel hiljem, ei ole selgesõnaliselt väljendatud talule maa eraldamist, siis puudub S.-I. Henriksonile maa taluseaduse alusel kasutusse andmise otsus üldse. Istungjärgul vastu võetud otsus vormistati kahe eraldi otsusena, millest teine täpsustab esimest. Mõlemad otsused on seaduslikud ja kehtivad.

S.-I. Henrikson ühines vallavalitsuse apellatsioonkaebuse seisukohtadega.

Tallinna Ringkonnakohtu halduskollegiumi 13. septembri 1999. a otsusega jäeti Saare Maakohtu halduskohtuniku 10. mai 1999. a otsus muutmata ning S.-I. Henriksoni ja Kihelkonna Vallavalitsuse apellatsioonkaebused rahuldamata. Ringkonnakohtu leidis, et antud haldusasjas ei ole vaidlustatud Kihelkonna Vallavalitsuse 9. augusti 1996. a korralduse nr 234 seaduslikkust ja seepärast ei ole halduskohtunik põhjendanud selle korralduse seadusevastasusega vaidlustatud korralduse seadusevastasust. Halduskohus jõudis õigele järeldusele, et korraldus nr 234 ei toonud E. Lepiku jaoks kaasa õiguslikke tagajärgi. Asjaolu, et korraldusega nr 234 otsustas vallavalitsus alustada Mäeotsa talumaa erastamise toiminguid ja vallavalitsus ei ole kaebuse esitaja nõudel korraldust tühistanud, ei võta E. Lepikult õigust vaidlustada vallavalitsuse 28. detsembri 1998. a korraldust nr 358. Korraldusel nr 234 puudub halduse üksikaktile iseloomulik regulatiivne iseloom ja seetõttu ei oma viitamine sellele korraldusele tähendust korralduse nr 358 seaduslikkuse, adressaatide õiguste ja vaidlustamise tähtsaja seisukohalt. Õige on vallavalitsuse seisukoht, et omandireformi aluste seadusest tulenevat õigust ei saa rikkuda Kihelkonna Küla RSN 16. juuli 1990. a otsus, kuid samas ei ole halduskohtule esitatud kaebust külanõukogu otsuse seadusevastaseks tunnistamiseks ja seepärast ei saa rääkida kaebuse aegumisest. Kaebuse põhistamisel ei ole kaebaja väitnud, et korraldus nr 358 oleks seadusevastane külanõukogu otsuse seadusevastasuse tõttu. Halduskohtu otsuses ei ole tuvastatud külanõukogu otsuse seadusevastasust.

Kohus on andnud hinnangu kaebuse esitaja väitele, et S.-I. Henriksonile ei ole Eesti NSV taluseaduse alusel Kihelkonna Küla RSN poolt talumaad põliseks kasutamiseks antud, mistõttu tal ei ole õigust erastada kogu talumaad. Nimetatud väite kontrollimiseks tuli kohtul võtta seisukoht, kas Eesti NSV taluseaduse alusel talumaad põliseks kasutamiseks andmise otsuseks saab lugeda korralduses nr 358 viidatud otsust. Kohus tuvastas, et külanõukogu ei ole teinud 16. juulil 1990. a otsust talule maa eraldamise kohta ja seega puudub vajadus tunnistada 16. juuli 1990. a otsus seadusevastaseks. Ringkonnakohus nõustus halduskohtuniku poolt tõenditele antud hinnanguga ja järeldusega, et Kihelkonna Küla RSN ei ole 16. juulil 1990. a võtnud vastu otsust maa põliseks kasutamiseks eraldamise kohta Eesti NSV taluseaduse alusel, sest nimetatud otsus ei sisalda maa andmise otsust. Ringkonnakohus leidis veel, et 1990. a juulis ei olnud Kihelkonna Küla RSN pädev lõplikult talule maa põliseks kasutamiseks eraldamist otsustama. Sellise otsuse tegemise õigus oli Saare Maakonna Valitsusel. Asjast ei nähtu, et Kihelkonna Küla Rahvasaadikute Nõukogule oleks nimetatud ajaks antud maakonnavalitsuse poolt sellekohaseid volitusi. Saare Maakonna Kihelkonna valla omavalitsuslik staatus kinnitati Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 12. märtsi 1992. a seadlusega. Ringkonnakohus pidas vajalikuks märkida, et halduskohtuniku otsusest tulenev ettekirjutus asja uueks läbivaatamiseks ja uue otsuse tegemiseks puudutab vaidlustatud korraldust üksnes kaebuse esitaja õigusi rikkumas, s.o endise Oju A-6 talu maa ostueesõigusega erastamise osas.

S.-I. Henriksoni kassatsioonkaebuses palutakse tühistada ringkonnakohtu otsus ja saata asi uueks läbivaatamiseks samale ringkonnakohtule. Riigikohtu halduskolleegiumi istungil paluti tühistada ringkonnakohtu otsus ja teha uus otsus asja uueks arutamiseks saatmata. Kassatsioonkaebuse motiivid on järgmised:

1.Kihelkonna Vallavalitsuse 28. detsembri 1998. a korralduses nr 358 sisalduv otsustus tugineb kahele varasemale kehtivale halduse üksikaktile, mis olid kaebuse esitajale teada aastaid tagasi ja mida tal oli õigus vaidlustada HKS § 7 lg-s 1 sätestatud tähtjal. Tähtjast kinnipidamine peab tagama õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtete realiseerumise. Muidu ei ole võimalik maad harida ja talu pidada.

2.Ebaõige on ringkonnakohtu seisukoht, et aegumise institutsioon ei ole antud juhul rakendatav, sest vaidlustatud korralduse aluseks olevad üksikaktid on sisuliselt õigustühised ja nende seaduslikkust ei ole kaebuses seetõttu ka vaidlustatud. Nimetatud üksikaktid on seaduslikud, nad sisaldavad kõiki halduse üksikakti tunnuseid ning on õiguslikult ja faktiliselt põhjendatud. Ka on olemas Kihelkonna Küla RSN 16. juuli 1990. a otsus Mäeotsa talule maa eraldamise kohta. Selle otsuse tõlgendamisel on vaja kasutada õigusakti tõlgendamise reegleid, kui leitakse, et akti sõnastus on mitmetähenduslik. Ringkonnakohtu otsus on vastuoluline, sest selles järeldatakse, et otsus talu taastamise kohta on käsitletav külanõukogu nõusolekuna taastatavatele taludele maa andmisena, kuid teisalt leitakse, et maa andmise (eraldamise) otsustust ei ole istungjärgul tehtud.

3.Ringkonnakohus leidis, et Kihelkonna Küla RSN esmatasandi kohaliku omavalitsuse organina ei olnud pädev talule maa põliseks kasutamiseks andmist otsustama, kuid esimese astme kohtus sisulist vaidlust selle üle ei olnud ja halduskohtu otsuses sellist seisukohta ei ole võetud. Küla rahvasaadikute nõukogu oli tollal kohaliku omavalitsuse organiks ja pädev otsustama talu taastamiseks maa eraldamist.

4.Mäeotsa talu maast asub umbes 7 ha endise Oju talu maal. Seal on loomalaut, õue-aiamaa, viljapuuaid, põllu- ja metsamaa ning looduslik rohumaad. Ülesharitud ja väetatud maa kaotamine tekitab talule raske olukorra. S.-I. Henrikson on pakkunud E. Lepikule kokkuleppeid maa andmise osas, kuid E. Lepik pole ettepanekutele vastanud.

Kihelkonna Vallavalitsuse kirjalikus vastuses kassatsioonkaebusele nõustatakse S.-I. Henriksoni kassatsioonkaebuses esitatud väidetega.

Tutvunud esitatud materjalidega ja kuulanud ära protsessiosalise, Riigikohtu halduskolleegium

leidis:

1.Maareformi seaduse § 6 lg 2 p 2 järgi ei kuulu tagastamisele maa, mis on antud maareformi seaduse vastuvõtmise ajaks (17. oktoober 1991. a) teisele füüsilisele isikule põliseks kasutamiseks seaduslikus korras Eesti NSV taluseaduse alusel. Maareformi seaduse § 8 lg 1 järgi ei kuulu tagastamisele maa, mis on antud talumaana põliseks kasutamiseks seaduslikus korras Eesti NSV taluseaduse alusel, välja arvatud juhul, kui õigustatud subjekt ja taluperemees ei lepi kokku teisiti või kui maa sihtotstarbelist kasutamist ei ole alustatud vastavalt sama seaduse § 6 lg 2 p-le 2. Maareformi seaduse § 22 lg 1 järgi saavad ostueesõigusega erastada maad isikud, kellele maa on antud põliseks kasutamiseks Eesti NSV taluseaduse alusel. Ülemnõukogu 19. detsembri 1991. a otsuse Eesti Vabariigi maareformi seaduse rakendamise kohta punkti 2 alapunkti 6 järgi loetakse Eesti NSV taluseaduse alusel seaduslikus korras antud maaks talumaad, mille põlise maakasutuse otsused on tehtud enne 1991. aasta 18. oktoobrit, olenemata sellest, kas maa on looduses eraldatud või mitte, samuti talud, millele maakasutuse vormistamise ajaks on kehtestatud korras antud ajutine maakasutusõigus, kui kõik vajalikud kooskõlastused on saadud enne 1991. aasta 18. oktoobrit.

Seega on ringkonnakohtul asja uuel läbivaatamisel esmalt vajalik tuvastada, kas otsus Mäeotsa talule maa põliseks kasutamiseks andmise kohta on tehtud enne 1991. aasta 18. oktoobrit või on talle maakasutuse

vormistamise ajaks antud ajutine maakasutusõigus, kui vajalikud kooskõlastused on saadud enne 1991. aasta 18. oktoobrit.

2. Eesti NSV taluseaduse § 2 lg 1 ja lg 2 järgi loeti taluks põllumajandusliku ettevõtluse vormi, mis muuhulgas baseerus riigi poolt antud või rendilepingu alusel saadud maal ja maa olemasoluga ei olnud tegemist taluga selle seaduse mõttes. Eesti NSV taluseaduse § 10 lg 1 järgi tuli pöörduda talu taastamise või uue talu loomise soovivaaldusega kohaliku omavalitsuse organi poole, kelle kompetentsis oli maa eraldamine ning avalduses tuli ära näidata soovitava maa asukoht ja suurus. Sama seaduse § 10 lg 2 järgi pidi tegema otsuse maa eraldamise kohta talu loomiseks kohalik omavalitsusorgan kuue kuu jooksul avalduse esitamise päevast arvates. Maa taotlemise ja andmise kord oli sätestatud Riikliku Maa-ameti kahe käskkirjaga: 1) 3. septembri 1990. a käskkirjaga kehtestatud «Maa kasutamiseks andmise ajutine kord» (RTL 1991, 2/3), mille p 1 järgi tuli taotleda talumaad Eesti NSV taluseaduse §-s 10 sätestatud korras, ja 2) 22. novembri 1990. aasta käskkirjaga nr 7 kinnitatud «Taludele maa kasutamiseks andmise ajutine juhend» (RTL 1991, 1, lk 6), mille punkti 2.2. järgi pidi vallavalitsus või maakonna maa-amet (valla puudumisel) koondama ettevalmistatud materjalid ja andma need maaeralduse juriidilise toimiku vormistamiseks ja mõõdistamiseks maakorraldustöid tegevale asutusele. Vormistamiseks esitatavate materjalide kompleksuse ja õigsuse eest pidi vastutama vald või maakonna maa-amet.

Kihelkonna Küla Rahvasaadikute Nõukogu otsustas 16. juulil 1990. a saata materjalid edasiseks vormistamiseks Saare Maa-ametile.

Käesoleva haldusaja juures on järgmised materjalid:

1.S.-I. Henriksoni 16. märtsi 1989. a avaldus Kingissepa Rajooni RSN Täitevkomiteele palvega eraldada maad Kihelkonna külanõukogus Oju külas Mäeotsa talu pidamiseks ca 35 ha suuruses vastavalt juurdelisatud plaanile. Juurdelisatud plaanil on märgitud Mäeotsa talu asukoht ja suurus.

2. Kingissepa Rajooni RSN TK Riikliku Põllumajandusinspektsiooni 22. detsembri 1989. a kiri nr 8196 «Maa eraldamine», millega saadeti vormistamiseks kümme isiku taotlused maa eraldusteks talude rajamiseks, sh ka S.-I. Henriksoni avaldus, Riiklikule Projekteerimisinstituudile Eesti Põllumajandusprojekt, kes koostas märtsis 1990. a toimiku «Saare Maakond. Kihelkonna külanõukogus Oju külas kalurikolhoos «Saare Kalur» maa äravõtmise ja Sigrid Henrikson Mäeotsa talu alla kasutamiseks andmise vormistamine».

3. Õiend maa-ala asukoha ja ligikaudse suuruse kooskõlastamise kohta, kus on andnud kooskõlastused kalurikolhoosi Saare Kalur aseesimees 7. detsembril 1989. a, Kingissepa rajooni maa kasutamise ja kaitse riiklik inspektor H. Ellermaa 19. detsembril 1989. a ning Kihelkonna Küla RSN TK esimees E. Heinmet 16. juulil 1990. a, kes märgib: «Eraldatud maa-alade piirid ei lange kokku endise talu piiridega. Tegemist on uue talu rajamisega. Lõplik vormistamine peaks toimuma 01.01.1992. a.» See seisukoht ühtib Kihelkonna Küla Rahvasaadikute Nõukogu 16. juuli 1990. a istungjärgul E. Heinmet 16. juulil 1990. a ettekandes esitatud seisukohaga avalduste läbivaatamisel talude taastamise kohta, kuid ei ühti sellel istungjärgul otsustatuga. Saadikud otsustasid «vastu võtta otsused talude taastamise kohta (protokolli juures)».

4. Maa andmise ja äravõtmise plaan, millel on märkus, et «maa antakse mahaarvamise ja tähtsajaks kasutamiseks, kuivendatud maad ära ei võeta». Plaanile on andnud kooskõlastused Saare Maakonna maa kasutamise ja kaitse riiklik inspektor H. Ellermaa 7. mail 1990. a, kalurikolhoosi Saare Kalur esimees 27. märtsil 1990. a, taluperemees S. Henrikson 27. märtsil 1990. a. Plaanile on märgitud, et «maa andmine ja äravõtmine käesoleva plaani kohaselt on kooskõlas Kihelkonna Küla RSN TK 16. juuli 1990. a otsusega nr 3», mida kinnitab allkirjaga sekretär S. Raik. Plaanile on kantud RPI Eesti Põllumajandusprojekt töögrupi töötajate nimed, allkirjad ja kuupäevad: töö täitja V. Hommik 24. märts 1990. a, projekti peainsener E. Ment, grupijuht L. Koel 10. september 1990. a, osakonna juhataja A. Laur 17. oktoober 1990. a ja kontrollija T. Liivjõe 19. oktoober 1990. a.

Kohtutoimiku materjalid kinnitavad, et Mäeotsa talu maa taotlemist ja andmist on asutud menetlema.

HKS § 14 lg 3 järgi hindab kohus kõiki tõendeid nende kogumis ja vastastikusel seoses. Ringkonnakohus peab asja uuel läbivaatamisel hindama kõiki asjas kogutud tõendeid ja vajadusel koguma täiendavaid tõendeid, sh Maa-ametilt, selle kohta, kas otsus Mäeotsa talule maa põliseks andmise kohta on tehtud või on talule maakasutuse vormistamise ajaks ajutine maakasutusõigus antud ja saadud enne 1991. aasta 18. oktoobrit vajalikud kooskõlastused.

3. HKS § 5 lg 1 järgi võib igaüks, kes leiab, et sama seadustiku §-s 4 märgitud organi, asutuse või ametiisiku õigusakti või toiminguga on rikutud tema õigusi või piiratud vabadusi, pöörduda enda kaitseks kaebusega halduskohtusse. Antud haldusajal on vaidlustatud Kihelkonna Vallavalitsuse 28. detsembri 1998. a korralduse nr 358 seaduslikkust täielikult, sest kaebaja arvates rikutakse see E. Lepiku õigust saada tagasi osa Oju talu maast. Ringkonnakohus peab silmas pidama, et vaidlustatud korraldus saab rikkuda E. Lepiku väidetavat õigust üksnes osaliselt, s.o selle endise Oju talu maatüki osas, mis jääb Mäeotsa talu maade koosseisu.

Eeltoodud põhjustel kuulub kassatsioonkaebus rahuldamisele osaliselt, s.o osas, millega taotletakse ringkonnakohtu otsuse tühistamist. Ringkonnakohtu otsus tuleb tühistada ja saata asi uueks läbivaatamiseks Tallinna Ringkonnakohtule.

Juhindudes HKS §-st 50, § 57 p-st 2 ja § 68 lg-st 3, Riigikohtu halduskolleegium

otsustab:

1.Rahuldada Sigrid-Irene Henriksoni kassatsioonkaebus osaliselt.

2.Tühistada Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi 13. septembri 1999. a otsus haldusajlas nr II-3/198/99 ja saata asi uueks läbivaatamiseks samale ringkonnakohtule.

3.Tagastada Sigrid-Irene Henriksonile kassatsioonikautsjon 625 (kuussada kakskümmend viis) krooni.

Määrus jõustub 6. detsembril 1999. a teatavaks tegemisest.

Tõnu ANTON

Hele-Kai REMMEL

Harri SALMANN